

N:o 67.

Af herr **J. P. Jansson** i Saxhyttan, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående landets ekonomiska ställning i förhållande till utlandet m. m.*

Huru delade än meningarna i Riksdagen voro vid härordningsfrågans lösning, så äro dock nu alla ense derom, att den stora vexel, som Riksdagen då accepterade, bör i dess helhet inlösas. En allmän önskan är ock rådande om att denna vexel må kunna inlösas utan någon ny skuldsättning i utlandet. Men deremot råder nog fortfarande stor meningsskiljaktighet om på hvad sätt detta må kunna ske, hvilket torde bero på olika uppfattning om vårt lands ekonomiska resurser och bärkraft.

Vid härordningsfrågans behandling i Riksdagen gjorde sig i fråga om landets ekonomiska förmåga utan tvifvel den åsigt gällande, som af statsrådet och chefen för finansdepartementet finnes uttalad till statsrådsprotokollet af den 21 december 1900. Emot nämnda uttalande, och de till grund för detsamma gjorda beräkningarna, tog jag mig friheten att göra några anmärkningar och framhöll tillika såsom en brist, att icke någon hänsyn tagits till landets finansiella ställning gent emot utlandet, men inför det varma intresse för härordningsfrågans lösning, hvarmed Riksdagen då var besjälad, förklingade min röst obeaktad.

För mig framstår det emellertid nu, då en del af förenämnda

vexel redan blifvit presenterad för inlösen, såsom en oafvislig nödvändighet, att man så fort som möjligt kommer till klarhet och enighet om landets ekonomiska belägenhet och befintliga möjligheter för att, utan att råka i ekonomiskt beroende af utlandet, kunna infria ifrågavarande vexel i dess helhet.

Men då man söker efter sådana möjligheter, går det enligt min mening icke an att slå sig till ro vid den tanken, att ingen fara för skuldsättning i utlandet förefinnes, om staten undviker att upplåna erforderliga medel, ty man må väl komma i håg att i och med detsamma medel till improduktiva ändamål tillföres statskassan, förminkas landets rörelsekapital, hvilket har till följd en förhöjd räntefot med deraf följande inströmning af utländskt kapital, och att på så sätt skulderna till utlandet nog växa äfven om staten icke skuldsätter sig. Skilnaden är blott den, att om hypoteksföreningar, banker och aktiebolag skuldsätta sig i utlandet, så nödgas de betala en högre ränta, än staten behöfver betala för sina lån. Icke heller torde någon tillfredsställelse vara att finna i de nu för tiden så mycket omordade förslagen om sjelfdeklaration och progressiv beskattning, ty huru behjertansvärda dessa förslag än kunna vara ur synpunkten af en rättvis beskattning, gifva de dock intet svar på den frågan, huru landet skall undkomma skuldsättning i utlandet.

Först efter det man kommit till kännedom om landets ekonomiska förhållande till utlandet, är man enligt min mening i tillfälle att bedöma, hvad som härvid erfordras. Det är icke nog med att man känner, huru stor statsskulden till utlandet är, utan man bör tillika känna icke blott huru stora de fasta skulder äro, som hypoteksföreningar, banker och aktiebolag åsamkat sig i utlandet, utan äfven derjemte huru stort aktiebelopp i våra industriella verk och grufvor är tillfinnandes i utlandet. Genom en sådan kännedom skulle man kunna beräkna ungefär huru stort belopp årligen tarivas till förräntande af i landet placeradt utländskt kapital. Och sedan framstälde sig den frågan: Finnes grundad anledning att antaga, det vårt lands kommersiella förhållanden skola blifva sådana, att, trots den tillökning i statsutgifter för improduktiva ändamål, som tillkommer genom den nya härordningen, exporten af varor öfverstiger importen med så stort belopp att det förslår att gälda nödiga räntor till utlandet? Om — såsom vid en blick på handelsbalansen under de senare åren och den genom de nya försvarskostnaderna minskade utsigten till förbättring af densamma förmodligt är — denna fråga

icke kunde besvaras annat än nekande, då funnes enligt min mening endast två vägar att välja. Den ena vore ny skuldsättning i utlandet och den andra inskränkning af statsutgifterna.

För min del hyser jag intet hopp om att så stora inskränkningar i statsutgifterna kunna göras, som erfordras för undvikande af ytterligare skuldsättning, men om, såsom jag fruktar, landets finansiella ställning är sådan, att man med skäl kan hysa tvifvel huruvida, äfven om statsbudgeten stannade vid det belopp den hitintills haft, landet är mäktigt att, utan ny skuldsättning betala de för hvarje år utgående räntorna, då synes mig tiden vara inne att taga i allvarligt öfvervägande, om och hvilka sådana inskränkningar må kunna göras.

Hvad som rörande denna sak först erfordras, synes mig vara en utredning om huru stort belopp utländskt kapital såväl i fordringar som i aktier finnes placeradt i landet, och under förhoppning att Riksdagen gillar den af mig uttalade åsigt, att, för bedömande af landets ekonomiska bärkraft, det är nödigt att känna detta förhållande, vill jag hemställa, att Riksdagen hos regeringen anhåller om en dylik utredning, hvarjemte jag ock vill ifrågasätta, huruvida, ifall landets ekonomiska ställning skulle befinnas vara sådan, att en inskränkning i statsutgifterna är nödig, det då icke vore skäl att regeringen, som bäst är i tillfälle att pröfva på hvilka områden inbesparingar lättast må kunna göras, derom framkomme med förslag i sammanhang med nästa års statsverksproposition.

Om såsom jag förmodar, häremot kommer att göras den invändningen, att en fullständig utredning öfver landets ekonomiska förhållanden icke är möjlig att åstadkomma, så vill jag på förhand villigt medgifva riktigheten af en sådan invändning, men på samma gång påpeka, att det för bedömande af den sak, hvarom är fråga, icke kan vara nödigt att fullt exakta siffror föreligga, utan hvad som härvid fordras är väl en såvidt möjligt noggrann kännedom om landets ställning i ekonomiskt afseende.

På grund af det nu anförda, får jag alltså vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning om landets ekonomiska ställning till utlandet och i sammanhang med nästa

års statsverksproposition till Riksdagen inkomma med denna utredning tillika med det förslag, hvartill den kan föranleda.

Anhålles om remiss till statsutskottet.

Stockholm den 27 januari 1902.

J. P. Jansson.